

Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Remiss från Kulturdepartementet
Remisstid 27 mars 2024

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Torun Boucher

Sammanfattning av ärendet

Kulturdepartementet har översänt en remiss angående utredningen Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58) till bland annat Stockholms stad för yttrande. Betänkandet redovisar resultatet från den statliga utredning som fått i uppdrag att se över den nuvarande kultursamverkansmodellen som infördes 2011.

Kultursamverkansmodellen är en modell för fördelning av statliga medel till regional kulturverksamhet. Det är även en modell för samverkan mellan berörda parter inom kulturområdet. Region Stockholm, inklusive Stockholms stad, är den enda av landets regioner som idag inte ingår i modellen.

Utredningen ger ett antal förslag som tillsammans syftar till att flytta fokus från flernivåstyrning till flernivåsamverkan. Förslagen omfattar även ett antal reformbehov som på längre sikt ska främja en utveckling mot ett breddat deltagande i kulturlivet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och Stockholms Stadshus AB, som i sin tur underremitterat ärendet till dotterbolaget Kulturhuset Stadsteatern AB.

Stadsledningskontoret är överlag positiv till den föreslagna utvecklingen från en bidragsmodell till en modell som främjar en mer jämbördig samverkan mellan stat, kommun och region. En flexibel och behovsstyrd modell bedöms vara positiv. Det

finns dock ett antal förutsättningar och förtydliganden som är avgörande för att Stockholms stad ska ansluta sig till modellen.

Kulturnämnden är generellt positiv till den föreslagna utvecklingen från en bidragsmodell till en modell som främjar en mer jämbördig samverkan mellan stat, kommun och region och ser positivt på en flexibel och behovsstyrd modell. Samtidigt ser nämnden ett antal förutsättningar och förtydliganden som är avgörande för att Stockholms stad ska ansluta sig till modellen.

Stockholms Stadshus AB menar att en utvecklad samverkansmodell inte får begränsa eller hindra den konstnärliga friheten och betonar att om uppdrag flyttar från staten till kommunerna så måste även finansieringen för att utföra uppdraget säkerställas i särskild överenskommelse mellan stat, region och kommun. Kulturhuset Stadsteatern anser att statsbidraget förordnas gå direkt till mottagaren Kulturhuset Stadsteatern som institution, så kallat riktat statsbidrag.

Föredragande borgarrådets synpunkter

I tretton år har Kultursamverkansmodellen funnits och under hela denna tid har Stockholms stad, som enda kommun i landet, stått utanför modellen. Det har funnits goda anledningar för Stockholms stad att inte ingå men med anledning av den utredning som nu presenterats finns det skäl att tänka om i frågan.

Stockholm har en unik position i Sveriges kulturliv, både som huvudstad men också som en viktig kulturstödsgivare, särskilt för det fria kulturlivet.

Kultursamverkansmodellen har genom åren kritiserats för att ha urholkats ekonomiskt. Den kulturersättning som fördelats till landets kommuner har konsekvent minskat i och med att staten inte indexerat upp stödet. Jag anser därför att det ekonomiska stödet behöver öka betydligt för att det ska bli en positiv skillnad för stockholmarna, stadens fria kulturliv och kulturinstitutioner.

Även om Stockholms stad inte ingått i kultursamverkansmodellen har staden haft god samverkan med kommunerna i länet, med Region Stockholm och med flera statliga kulturinstitutioner i huvudstaden. Det existerande samarbetet kan liknas vid utredningens förslag om behovsdriven samverkan mellan stat, region och kommun. För Stockholms stad är det därför otroligt viktigt att få behålla det egna mandatet för att fortsätta initiera, driva och aktivt delta i olika samverkansformer inom kulturområdet.

I år firar Kulturhuset Stadsteatern 50 år och det är en kulturinstitution som inte bara är en älskad och självklar kulturell mötesplats för stockholmarna utan även för boende i hela regionen och landet. Kulturhuset Stadsteatern är av nordens största kulturinstitutioner som i och med det kräver en särskild hantering och överenskommelse gällande finansieringen.

Jag anser att utredningen i det stora hela tagit hänsyn till Stockholms stads inspel och kommit med åtgärdsförslag som med det visat att det finns vilja att få med Stockholm

i modellen. Stadens rödgröna politiska majoritet är därför försiktigt positiv till de revideringar som föreslås i utredningen.

Avslutningsvis vill jag understryka att staden inte kommer att ansluta till modellen om de förutsättningar och villkor som ställs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, kulturnämndens samt Kulturhusets Stadsteaterns remissvar inte möts. Huruvida Stockholms stad kommer att gå med i modellen kommer att diskuteras vidare i det fall staten återkommer med en proposition.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets utlåtande som svar på remissen.

Stockholm den 20 mars 2024

Torun Boucher

Bilaga

Remiss - Kultursamhället- utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58), dnr KS 2023/1450-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Av utredningsdirektiven framgår att utredningen ska se över den nuvarande kultursamverkansmodellen samt föreslå hur modellen kan bidra till ökad tillgång till kultur och breddat deltagande i kulturverksamhet i hela landet. Utredningen ska även föreslå hur roller, ansvar och samverkan inom kultursamverkansmodellen kan utvecklas och förtydligas, vilka statligt stödda områden som bör ingå i modellen samt lämna nödvändiga författningsförslag. Direktiven anger att det är angeläget att modellen fungerar för både stora och små kommuner samt för storstadskommuner och i lands- och glesbygder. Det är även angeläget att modellen framöver kan omfatta samtliga län, det vill säga även Stockholms län, så att ett enhetligt system kan skapas. Utredningens förslag ska även bidra till minskad administrativ resursåtgång för stat, regioner, kommuner, civilsamhället och professionella kulturskapare.

Med utgångspunkt i de målsättningar som beskrivs i uppdragets direktiv beskrivs i betänkandet Kultursamhället - samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58) utmaningar med den nuvarande kultursamverkansmodellen. Utifrån identifierade utmaningar och behov ger utredningen ett antal förslag som syftar till att flytta fokus från flernivåstyrning till flernivåsamverkan. Förslagen omfattar även ett antal reformbehov som på sikt ska främja en utveckling mot breddat deltagande i kulturlivet. Utredningen ger i sitt betänkande följande förslag:

Skapa förutsättningar för utveckling med en ny lag

Utredningen föreslår en ny lag om samverkan mellan stat, region och kommun på kulturområdet. Syftet med lagen är att skapa ett långsiktigt hållbart och transparent system för samarbete. Lagen gör det möjligt för både regioner och, under vissa förutsättningar, kommuner att fördela statsbidrag, samtidigt som vissa grundläggande principer för detta slås fast. Den nya lagen ersätter lagen (2010:1919) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

Öppna för nya konst- och kulturområden

Regioner kan idag fördela statliga medel till sju områden inom ramen för kultursamverkansmodellen:

- Professionell teater-, dans- och musikverksamhet
- Museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
- Biblioteks-, läs- och litteraturfrämjande verksamhet
- Professionell bild- och formverksamhet
- Regional enskild arkivverksamhet
- Filmkulturell verksamhet
- Främjande av hemslöjd

Utredningen föreslår möjligheter att fördela medel till helt nya områden om parterna är överens om det. De konst- och kulturområden till vilka statsbidrag kan fördelas ska

beskrivas i mer generella termer än i dag. Detta för att skapa flexibilitet, undvika gränsdragningsdiskussioner samt skapa större utrymme för lokala bedömningar.

Förenkla planerna och fördelningen av statsbidraget

Staten ska enbart efterfråga planer som innefattar verksamhet som en region, eller de i regionen belägna kommunerna, vill driva i samverkan med staten. Detta för att minska den administrativa bördan och sätta fokus på samverkan. De nuvarande kulturplanerna ersätts av mer konkreta och aktivitetsbaserade kultursamverkansplaner.

Ställ krav på respekt för konstens frihet

Den nya lagen om samverkan anger att ett villkor vid fördelning av statsbidrag är att den konstnärliga friheten respekteras. Den region eller kommun som fördelar statsbidrag har ett särskilt ansvar att dokumentera hur detta sker.

Samla bidragen till kommunerna och stöd samverkan

I utredningen föreslås att staten ska initiera en process för att på sikt samla de riktade statsbidrag som i dag finns hos Kulturrådet i särskilda ”kulturpåsar” som kan fördelas samlat till respektive kommun. Vidare föreslås att det införs ett långsiktigt statsbidrag till samverkansprojekt mellan kommuner och regioner.

Behovsanpassa dialogformerna

Av utredningen framgår att dialogen mellan olika parter ska vidareutvecklas så att alla röster kan höras utan en allt för omfattande mötesverksamhet. Fokus ska ligga på friare och mer konkreta behovsstyrda dialogformer, samt på politisk dialog där även kommuner kan delta.

Kultursamhällets fortsatta reformbehov

Utredningen föreslår ett antal reformbehov som på längre sikt ska bidra till ett breddat deltagande. Bland annat föreslås en översyn av de så kallade skönhetsparagraferna i plan- och bygglagen för att tydliggöra värdet av estetiska perspektiv i stadsplaneringen, ett ökat fokus på kultur i skolan samt att staten ska se över hur olika stöd- och regelsystem påverkar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att vara verksamma som kulturskapare.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och Stockholms Stadshus AB som i sin tur underremitterat ärendet till dotterbolaget Kulturhuset Stadsteatern AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är generellt positiv till den utveckling av kultursamverkansmodellen som utredningen föreslår. Utredningens förslag ger förutsättningar för en förbättrad samverkan inom kulturpolitiken och en modell som är mer flexibel gentemot kulturlivets utveckling och de behov som finns i samhället.

En utgångspunkt för utredningen har varit att beslut ska fattas så nära invånarna som möjligt, vilket stadsledningskontoret bedömer vara positivt då det kan stärka kommunernas roll och mandat. Kommunerna står för en betydande del av den offentliga kulturfinansieringen i Sverige varför det är befogat att de får en tydligare roll i modellen. Vidare bedöms förslaget om att vissa kommuner ska kunna söka och fördela statsanslag bidra till mer effektiva beslutsgångar som gynnar kulturlivets initiativ. Utredningens förslag innebär att modellen utvecklas från en bidragsmodell till en samverkansmodell. Staten ska bli en samverkanspart i stället för bidragsgivare och granskare och kommuner och regioner ska vara jämbördiga samverkansparter. Stadsledningskontoret ser positivt på denna utveckling.

En välfungerande trepartssamverkan är nödvändig för staden, då flera av landets nationella institutioner är belägna i Stockholm. Stockholm stad har redan idag en väl fungerande samverkan med regionen, regionens övriga kommuner och många statliga institutioner. En samverkan på lokal nivå mellan institutionerna kan ge synergieffekter för utvecklingen av institutionerna och göra staden än mer attraktiv för boende, näringsliv och besökare. För att Stockholms kulturliv ska utvecklas ytterligare med stöd av kultursamverkansmodellen krävs dock en ökning av nya medel för kultursamverkan. Detta bedöms som en förutsättning för att Stockholms stad ska ingå i modellen. Nya medel för samverkan skulle innebära ett ökat utrymme för Stockholms stad att utveckla nya prioriterade verksamheter och initiativ tillsammans med region, stat och det fria kulturlivet. Stadsledningskontoret bedömer att stadens medverkan i modellen i annat fall inte kommer att innebära några konkreta förbättringar, vare sig för Stockholms fria kulturliv eller för stadens publik.

Enligt utredningens förslag ska fördelningen av det löpande statsbidraget till etablerade kulturverksamheter i regioner och kommuner bygga på historiska nyckeltal. Det innebär att totalt fyra aktörer som antingen ligger i Stockholms stad eller som staden finansierar är aktuella för statligt verksamhetsstöd inom kultursamverkansmodellen. Kulturhuset Stadsteatern erhåller idag cirka 57 mnkr i statligt stöd och Stockholms stadsmuseum cirka 1,4 mnkr. Endast två aktörer från det fria kulturlivet är aktuella för stöd inom modellen, Cirkus Cirkör och Folkoperan.

Genom kulturnämnden handlägger Stockholms stad årligen cirka 1400 ansökningar från det fria kulturlivet, varav cirka 500 beviljas. Sammanlagt fördelar staden årligen drygt 220 mnkr till Stockholm stads fria kulturliv. Det statliga stödet på cirka 28 mnkr är av stor vikt för stadens kulturliv och för de kulturinstitutioner som stödet

omfattar. Samtidigt utgör det statliga stödet, proportionellt sett, en mindre del jämfört med stadens stöd till det fria kulturlivet. Stadsledningskontoret bedömer att det krävs mer statlig finansiering som når stadens kulturliv. I annat fall riskerar den nuvarande fördelningen av statliga medel till regional och kommunal kulturverksamhet att cementeras.

Villkor för Stockholms stads deltagande i modellen

Stadsledningskontoret anser att det har funnits goda skäl till att Stockholm hittills har hållits utanför kultursamverkansmodellen. Förvaltningen ser fortsatt ett antal förutsättningar och förtydliganden som är avgörande för att Stockholms stad ska ansluta sig till modellen.

Förtydliga roller och ansvar

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att utredningen tydligt lyfter att arbetet framåt ska vara mer behovsstyrt och jämbördigt. Utredningens förslag upplevs dock som otydliga i vissa delar, vilket skapar utrymme för tolkning. För att skapa tydlighet av vad som avses bör delar av utredningens förslag kompletteras och förtydligas. Mer specifikt finns det genomgående behov gällande kommunernas roll och mandat. För att Stockholms stad ska gå med i modellen krävs att staden har ett eget mandat.

Utredningen föreslår en förflyttning från kulturplaner mot samverkansplaner. Stadsledningskontoret anser att detta är en positiv utveckling, men att det måste bli tydligare hur mandatet ser ut om exempelvis region och kommun inte är överens i utformandet av planen. Utredningens förslag till lag om samverkan på kulturområdet (framförallt §§ 3-4) är otydligt när det gäller vilken juridisk person som är ansvarig för att ta fram kultursamverkansplanerna.

En jämbördig flernivåsamverkan kräver ett jämbördigt flernivåansvar. Detta är en förutsättning för att modellen ska vara av intresse för Stockholms stad. Modellen får heller inte begränsa stadens möjlighet till behovsstyrd dialog med aktörer på alla nivåer. Författningsförslaget anger i sin nuvarande form att regionerna ska upprätta en kultursamverkansplan och att kommunerna ska bistå regionen med de uppgifter som behövs för planen. Stadsledningskontoret upplever inte att detta är jämbördiga förutsättningar. Om kommunerna ska likställas med regionerna måste det även framgå av författningsförslaget. Stadsledningskontoret föreslår därför en likalydande skrivning i författningsförslaget gällande regioner och kommuners ansvar i arbetet med kultursamverkansplaner:

”att upprätta och/eller medverka i framtagandet av en kultursamverkansplan”

En skrivning likt ovanstående kan skapa förutsättningar för en mer dynamisk och målorienterad modell där samverkan inte är underordnad en part i modellen utan utgår från gemensamt identifierade behov. En mer flexibel modell möjliggör för regioner att samverka med vissa kommuner i särskilda frågor, samtidigt som det i ett nationellt perspektiv öppnar för samverkan mellan större kommuner i mer storstadsrelaterade frågor. Stadsledningskontoret uppfattar att utredningens

författningsförslag inte utgör några direkta hinder för interkommunal samverkan, men det ger heller inte kommunerna någon rätt till detta. Att kommuner ges rätt att ta fram kultursamverkansplaner tillsammans är avgörande för att modellen ska utgöra grund för den förflyttning som förslaget ämnar åstadkomma. Stadsledningskontoret anser även att lagförslaget är otydligt formulerat gällande det fria kulturlivets medverkan. I förslaget till författningskommentar § 4 står att det ytterst är regionen som avgör vilka parter i det fria kulturlivet och bland professionella kulturskapare som ska få delta vid samråd. Det framgår dock inte hur arbets- och beslutsprocessen ska gå till. Stadsledningskontoret efterfrågar inte någon detaljstyrning av vilka kulturaktörer som ska väljas ut, men ser att det kan finnas behov av en mer formaliserad beslutsgång. Även här bör berörda kommuner ha en jämbördig roll. Stadsledningskontoret anser att utredningen behöver tydliggöra vad som förväntas av en kultursamverkansplan och hur ofta den ska revideras. Kommunerna måste få ett tydligt ansvar i denna process, för att säkra att revideringstillfällena ligger linje med kulturlivets initiativ och behov.

Det är även viktigt att mandat och roller förtydligas gällande återbetalning och återkrav, samt ansvaret för att den konstnärliga friheten respekteras och dokumenteras. Intentionen att säkra att den konstnärliga friheten ska respekteras är bra, men huruvida lagstiftning kring detta är att föredra är dock osäkert enligt stadsledningskontorets mening. Konsekvenserna av detta bör utredas vidare.

Storstadskommunernas unika potential

Enligt förslaget ska ett antal större kommuner kunna få en egen plats i samverkansmodellen. Vad detta innebär behöver förtydligas. Enligt nuvarande förslag är storstadskommunerna definierade utifrån vilka statsbidrag de uppbär idag. Stadsledningskontoret anser att modellen snarare bör särskilja kommuner med stora volymer av invånare och att definitionen av en storstadskommun bör vila på storstädernas, och särskilt Stockholms stads, specifika roll i det nationella kulturella ekosystemet. Det är utifrån dessa aspekter som utredningen bör identifiera vilka kommuner som ska få en egen plats i modellen.

Kulturnärvaron och den höga tätheten av kultur i Stockholms stad utgör en väsentlig del av det kulturella ekosystemet i Sverige. Många konstnärer, kreativa och producerande personer bor och verkar i storstäderna. En majoritet av de nya konstnärerna utbildar sig i storstäderna och här finns institutioner av nationell och internationell betydelse. Den konst och kultur som produceras i storstadskommunerna tar plats på många olika platser i Sverige, såväl fysiskt som digitalt. Det är centralt att modellen ger storstadskommunerna ett större ansvar och resurser för att hantera frågor som är av nationell betydelse. Storstadskommunerna har kapacitet att utveckla metoder och modeller som är till gagn för hela landet och som kan bidra till att möta de reformbehov inom kultursamhället som utredningen pekar på.

Många statligt finansierade kulturinstitutioner är förlagda till Stockholm och en ambition om ökad samverkan mellan dessa och staden kan ge positiva effekter.

Tillsammans bidrar staden och staten till ett kulturutbud på internationell nivå. Stadsledningskontoret ser positivt på om modellen ger en ökad möjlighet till lokal samverkan för de statliga kulturinstitutioner som är belägna i staden.

Modellen kräver ytterligare ekonomiska resurser

Stadsledningskontoret bedömer att utredningens förslag till stora delar är bra. Den huvudsakliga vinsten för Stockholms stad att gå med i modellen skulle dock vara att få del av det nya statsbidrag som föreslås i utredningen för kulturverksamhet som genomförs i samverkan.

Det finns stor potential i behovsdriven samverkan, men de ekonomiska resurserna måste vara tillräckliga för att ge förväntad effekt. En förutsättning för det är att det tillförs ytterligare ekonomiska resurser till modellen. Om reformutrymmet är för litet riskerar effekten av utredningens förslag om en mer dynamisk samverkansmodell att utebli. Tillräckliga ekonomiska resurser är en förutsättning för att modellen ska kunna bidra till att både utveckla nya verksamheter och för att behålla bärande infrastruktur. Om beslutet på nationell nivå om att ta bort indexeringen av medlen inom kultursamverkansmodellen finns en risk att modellen urholkas ekonomiskt.

Särskild överenskommelse gällande Kulturhuset Stadsteatern

Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet har en räckvidd långt bortom Stockholms stad. Stadsledningskontoret anser att det krävs en särskild överenskommelse gällande finansieringen av Kulturhuset Stadsteatern för att Stockholms stad ska gå med i modellen, genom att staden exempelvis tillåts fördela statliga medel till Kulturhuset Stadsteatern.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remiss angående Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2024 följande.

1. Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Övergripande synpunkter

Kulturförvaltningen är generellt positiv till den utveckling av kultursamverkansmodellen som utredningen föreslår. Utredningens förslag öppnar för flera positiva förändringar av samverkan inom kulturpolitiken och en modell som är mer flexibel gentemot kulturlivets utveckling och de behov som finns i samhället.

En utgångspunkt för utredningen har varit att beslut ska fattas så nära invånarna som möjligt. Utredningens intention att stärka kommunernas roll och mandat är positiv. Det skapar förutsättningar att utgå från invånarnas behov och kulturens initiativ och utvecklingsbehov. Kommunerna står dessutom för en betydande del av den offentliga kulturfinansieringen i Sverige och det är därmed befogat att de får en tydligare roll i modellen. Förslaget att vissa kommuner ska kunna söka och fördela statsanslag bidrar till mer effektiva beslutsgångar som gynnar kulturlivets initiativ.

Utredningens förslag innebär att modellen utvecklas från en bidragsmodell till en samverkansmodell. Staten ska bli en samverkanspart i stället för bidragsgivare och granskare och kommuner och regioner ska vara jämbördiga samverkansparter. Kulturförvaltningen ser positivt på denna utveckling.

Kraften i samverkan ligger i att starkt engagerade parter investerar tid och finansiering mot konkreta gemensamma mål. Genom flernivåsamverkan kan målsättningar uppnås snabbare och nå ut bredare. En välfungerande trepartssamverkan är essentiell för Stockholms stad, eftersom flera av landets nationella institutioner ligger här. Stockholms stad har redan idag en bra samverkan med regionen, regionens övriga kommuner och med många statliga institutioner.

För att Stockholms kulturliv ska utvecklas ytterligare med stöd av kultursamverkansmodellen krävs dock en substantiell ökning av nya medel för kultursamverkan. Detta bedöms som en förutsättning för att Stockholms stad ska ingå i modellen. Nya medel för samverkan skulle innebära ett ökat utrymme för Stockholms stad att utveckla nya prioriterade verksamheter och initiativ tillsammans med region, stat och det fria kulturlivet. Kulturförvaltningen bedömer att Stockholms stads medverkan i modellen i annat fall inte kommer att innebära några konkreta förbättringar, vare sig för Stockholms fria kulturliv eller för stadens publik.

Enligt utredningens förslag ska fördelningen av det löpande statsbidraget till etablerade kulturverksamheter i regioner och kommuner bygga på historiska

nyckeltal. Detta innebär att totalt fyra aktörer som antingen ligger i Stockholms stad eller som staden finansierar är aktuella för statligt verksamhetsstöd inom kultursamverkansmodellen. Kulturhuset Stadsteatern erhåller idag cirka 57 mnkr i statligt stöd och Stockholms stadsmuseum cirka 1,4 mnkr. Endast två aktörer från det fria kulturlivet är aktuella för stöd inom modellen. Matrisen nedan visar på det statliga stödet, samt Stockholms stads kulturstöd till dessa aktörer 2023.

Aktör	Stöd från Stockholms stad	Statligt stöd
Cirkus Cirkör	1 200 000	10 437 000
Folkoperan	8 900 000	17 542 000
SUMMOR KR	10 100 000	27 979 000

Kulturförvaltningen handlägger årligen cirka 1400 ansökningar från det fria kulturlivet och beviljar ungefär 500 av dessa. Sammantaget fördelar kulturnämnden årligen drygt 220 mnkr till Stockholm stads fria kulturliv. Det statliga stödet på cirka 28 mnkr är av stor vikt för stadens kulturliv och för de kulturinstitutioner som stödet omfattar. Samtidigt utgör det statliga stödet, proportionellt sett, en mindre del jämfört med stadens stöd till det fria kulturlivet.

Kulturförvaltningen bedömer sammantaget att det krävs betydligt mer statlig finansiering som når stadens kulturliv. Annars riskerar den nuvarande fördelningen av statliga medel till regional och kommunal kulturverksamhet att cementeras.

Villkor för Stockholms stads deltagande i modellen

Kulturförvaltningen anser att det har funnits goda skäl till att Stockholm hittills har hållits utanför kultursamverkansmodellen. Förvaltningen ser fortsatt ett antal förutsättningar och förtydliganden som är avgörande för att Stockholms stad ska ansluta sig till modellen.

Förtydliga roller och ansvar

Kulturförvaltningen anser att det är positivt att utredningen tydligt lyfter att arbetet framåt ska vara mer ”behovsstyrt” och ”jämbördigt”. Förvaltningen upplever dock utredningens förslag i vissa delar är otydliga, vilket skapar utrymme för tolkning. För att undvika att olika aktörer gör olika tolkningar av vad som avses behöver vissa av utredningens förslag kompletteras och förtydligas. Kulturförvaltningen anser, mer specifikt, att det genomgående krävs förtydliganden gällande kommunernas roll och mandat. För att Stockholms stad ska gå med i modellen krävs att staden har ett eget mandat.

Utredningen föreslår en förflyttning från kulturplaner mot samverkansplaner. Kulturförvaltningen anser att detta är en positiv utveckling, men att det måste blir tydligare hur mandatet ser ut ifall exempelvis region och kommun inte är överens i utformandet av planen. Utredningens förslag till lag om samverkan på kulturområdet

(framförallt §§ 3-4) är otydligt när det gäller vilken juridisk person som är ansvarig för att ta fram kultursamverkansplanerna.

En jämbördig flernivåsamverkan kräver ett jämbördigt flernivåansvar. Detta är en förutsättning för att modellen ska vara av intresse för Stockholms stad. Modellen får heller inte begränsa Stockholm stads möjlighet till behovsstyrd dialog med aktörer på alla nivåer. Författningsförslaget anger i sin nuvarande form att regionerna ska ”upprätta en kultursamverkansplan” och att kommunerna ”ska bistå regionen med de uppgifter som behövs för planen”. Kulturförvaltningen upplever inte att detta är jämbördiga förutsättningar. Om kommunerna ska likställas med regionerna måste det även framgå av författningsförslaget. Kulturförvaltningen föreslår därför en likalydande skrivning i författningsförslaget gällande regioner och kommuners ansvar i arbetet med kultursamverkansplaner:

”att upprätta och/eller medverka i framtagandet av en kultursamverkansplan”

En skrivning enligt ovanstående skapar förutsättningar för en mer dynamisk och målorienterad modell där samverkan inte är underordnad en part i modellen utan utgår från gemensamt identifierade behov. En mer flexibel modell möjliggör för regioner att samverka med vissa kommuner i särskilda frågor, samtidigt som det i ett nationellt perspektiv öppnar för samverkan mellan större kommuner i mer storstadsrelaterade frågor. Kulturförvaltningen uppfattar att utredningens författningsförslag inte utgör några direkta hinder för interkommunal samverkan, men det ger heller inte kommunerna någon rätt till detta. Att kommuner ges rätt att ta fram kultursamverkansplaner tillsammans är avgörande för att modellen ska utgöra grund för den förflyttning som förslaget ämnar åstadkomma.

Kulturförvaltningen anser även att lagförslaget är otydligt formulerat gällande det fria kulturlivets medverkan. I förslaget till författningskommentar § 4 (s. 273 i betänkandet) står att det ytterst är regionen som avgör vilka parter i det fria kulturlivet och bland professionella kulturskapare som ska få delta vid samråd. Det framgår dock inte hur arbets- och beslutsprocessen ska gå till. Kulturförvaltningen efterfrågar inte någon detaljstyrning av vilka kulturaktörer som ska väljas ut, men ser att det kan finnas behov av en mer formaliserad beslutsgång. Även här bör berörda kommuner ha en jämbördig roll.

Kulturförvaltningen anser att utredningen behöver tydliggöra vad som förväntas av en kultursamverkansplan och hur ofta den ska revideras. Kommunerna måste få ett tydligt ansvar i denna process, för att säkra att revideringstillfällena ligger linje med kulturlivets initiativ och behov.

Det är även viktigt att förtydliga mandat och roller gällande återbetalning och återkrav, samt ansvaret för att den konstnärliga friheten respekteras och dokumenteras. Kulturförvaltningen anser att intentionen att säkra att den konstnärliga friheten respekteras är bra, men vi är osäkra på om lagstiftning kring detta är att föredra. Konsekvenserna av detta bör utredas vidare.

Bättre tillvaratagande av storstadskommunernas unika potential

Enligt förslaget ska ett antal större kommuner kunna "få en egen plats i samverkansmodellen". Kulturförvaltningen anser att utredningen behöver förtydliga vad detta innebär. Enligt nuvarande förslag är storstadskommunerna definierade utifrån vilka statsbidrag de uppbär idag. Kulturförvaltningen anser att modellen snarare bör särskilja kommuner med stora volymer av invånare och att definitionen av en storstadskommun bör vila på storstädernas, och särskilt Stockholms stads, specifika roll i det nationella kulturella ekosystemet. Det är utifrån dessa aspekter som utredningen bör identifiera vilka kommuner som ska få en egen plats i modellen.

Många konstnärer, kreativa och producerande personer bor och verkar i storstäderna. En majoritet av de nya konstnärerna utbildar sig i storstäderna och här finns institutioner av nationell och internationell betydelse. Den konst och kultur som produceras i storstadskommunerna tar plats på många olika platser i Sverige, såväl fysiskt som digitalt. Det är centralt att modellen ger storstadskommunerna ett större ansvar och resurser för att hantera frågor som är av nationell betydelse. Storstadskommunerna har kapacitet att utveckla metoder och modeller som är till gagn för hela landet och som kan bidra till att möta de reformbehov inom kultursamhället som utredningen pekar på.

Modellen kräver ytterligare ekonomiska resurser

Kulturförvaltningen bedömer att utredningens förslag till stora delar är bra. Den huvudsakliga vinsten för Stockholms stad att gå med i modellen skulle dock vara att få del av det nya statsbidrag för kulturverksamhet som genomförs i samverkan som utredningen föreslår. Det finns stor potential i behovsdriven samverkan, men de ekonomiska resurserna måste vara tillräckliga för att ge förväntad effekt. En förutsättning är att staten tillför modellen ytterligare ekonomiska resurser. Reformbehovet inom kultursektorn är stort och om reformutrymmet inom modellen redan initialt är för litet riskerar effekten av utredningens förslag om en mer dynamisk samverkansmodell att utebli.

Kulturförvaltningen ser med oro på regeringens beslut att ta bort indexeringen av medlen inom kultursamverkansmodellen. Detta är ett beslut som riskerar att urholka modellen ekonomiskt. Ökade ekonomiska resurser är en förutsättning för att modellen ska kunna bidra både till att utveckla nya verksamheter och till behålla bärande infrastruktur.

Särskild överenskommelse gällande Kulturhuset Stadsteatern

Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet har en räckvidd långt bortom Stockholms stad. Kulturförvaltningen anser att det krävs en särskild överenskommelse gällande finansieringen av Kulturhuset Stadsteatern för att Stockholms stad ska gå med i modellen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 14 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen delar Kulturhuset Stadsteaterns synpunkter. Koncernledningen menar att den konstnärliga friheten måste värnas och en ny samverkansmodell inte får hindra eller begränsa den friheten.

Koncernledningen betonar, liksom Kulturhuset Stadsteatern, att om uppdrag flyttar från staten till kommunerna så måste även finansieringen för att utföra uppdraget säkerställas genom särskild överenskommelse mellan stat, region och kommun.

Koncernledningen noterar att det finns ett antal förutsättningar och förtydliganden, exempelvis kring finansiering, som är avgörande för att Stockholms stad, inklusive bolagen, ska ansluta sig till samverkansmodellen

Avslutningsvis är koncernledningen positiv till förslag som leder till att utbudet av kultur kan breddas och bli mer tillgängligt för fler medborgare.

Underremiss

Kulturhuset Stadsteatern AB:s synpunkter har i huvudsak följande lydelse:

Utvecklad samverkansmodell – med betoning på samverkan och dialog mellan aktörerna och samverkansplaner är viktigt. Modellen bör kunna ge Kulturhuset Stadsteatern möjlighet att etablera en central roll då Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet är dominerande inom Stockholmsregionen. För ökad samverkan inom regionen anser vi att ökade resurser är en nödvändighet.

Vi lämnar följande synpunkter och anser att följande måste beaktas;

Vi anser att statsbidraget förordnas gå direkt till mottagaren Kulturhuset Stadsteatern som institution, så kallat riktat statsbidrag. Skäl finns för riktat statsbidrag då Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet inte enbart är en lokal angelägenhet utan även en angelägenhet för regionen/länet samt nationellt och internationellt. Kulturhuset Stadsteatern har idag en unik institutionsstruktur inom den regionala scenkonsten och infrastruktur gentemot det fria kulturlivet.